

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 24квітня 2019 року
(протокол №9)

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

старший викладач, Швачко В.А.

старший викладач, Задворна О.В.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «18» квітня 2019 року, протокол № 6.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Економічна теорія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом навчальної дисципліни є закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, дії людей, спрямовані на ефективне господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості функціонування ринку в Україні, сучасні процеси глобалізації економічного життя суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: передуює вивченню дисциплін «Економіка підприємства», «Регіональна економіка», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Гроші та кредит», «Менеджмент», «Маркетинг», «Фінанси підприємств», «Фінанси», «Світове господарство та міжнародні економічні відносини», «Фінансовий ринок», після вивчення дисципліни – «Історія економіки та економічної думки».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Економічна теорія» є формування компетентностей майбутніх фахівців про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей, а також формування у майбутніх фахівців логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів.

1.2. Основними завданнями дисципліни «Економічна теорія» є вивчення загальних основ економічного життя суспільства, закономірностей становлення та розвитку економічної системи і діалектики взаємозв'язку її структурних елементів; з'ясування механізму дії економічних законів і механізму їх використання людьми у господарській діяльності; формування вільного володіння категоріальним апаратом, вміння застосовувати отримані теоретичні знання до аналізу конкретних економічних ситуацій; набуття вмінь використовувати одержані знання у подальшій навчальній і професійній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти *студенти повинні набутти таких компетентностей:*

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

Та *демонструвати такі результати навчання:*

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4/120 (кредити ECTS/годин).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Економічна теорія як наука.

Економічна теорія та предмет її вивчення. Місце економічної теорії в системі наук. Функції економічної теорії. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії. Економічні суб'єкти та економічні об'єкти. Економічні закони та економічні категорії.

Тема 2. Економічні потреби та економічні інтереси.

Економічні потреби, їх сутність та види. Класифікація економічних потреб. Закон зростання потреб. Взаємозв'язок виробництво – потреби.

Теорії потреб і мотиваційно-стимуляційний механізм.

Економічні інтереси, їх сутність, види та взаємодія. Благо як засіб задоволення потреб. Корисність благ. Закон насичення потреб. Економічні суперечності та шляхи їх розв'язання.

Тема 3. Суспільне виробництво і його результати.

Виробництво як процес суспільної праці. Поняття суспільного виробництва і його прості елементи. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Суспільний поділ праці та його форми. Виробництво, розподіл, обмін, споживання.

Основні економічні фактори (ресурси) виробництва, їх взаємодія. Закон відносної обмеженості економічних ресурсів.

Економічна теорія про місце людини в суспільному виробництві, результативність виробництва та її показники.

Суспільне виробництво та суспільне багатство.

Тема 4. Типи економічних систем. Відносини власності.

Економічні системи. Зміст та структурні елементи економічної системи. Функціонування суб'єктів системи в єдності прав, обов'язків та відповідальності.

Типи і моделі економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної конкуренції. Монополія та державно-монополістичний капіталізм. Сучасна ринкова економіка. Соціально-орієнтована ринкова економіка.

Моделі організації національних господарств.

Змішана економічна система. Командно-адміністративна система. Закономірності переходу від однієї економічної системи до іншої. Перехідні економічні системи.

Правовий та економічний зміст власності. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Власність в різних економічних системах. Різноманітність форм власності та форм господарювання. Різновиди індивідуальної та колективної форм власності. Особливості акціонерної форми власності. Інтелектуальна власність. Еволюція відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

Тема 5. Теорія грошей. Інфляція.

Генезис форм організації суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво: умови виникнення, розвиток та типи. Суперечності товарного виробництва.

Товар і його властивості. Поняття товару. Відмінність товару від продукту. Властивості товару: споживна вартість, мінова вартість, вартість. Цінність товару. Корисність товару, її вимір. Закон спадної корисності.

Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Індивідуальна і суспільна вартість. Закон вартості, його зміст та функції.

Нове в розумінні сутності товару та форм його реалізації. Специфіка послуги як товару. Інформація як товар.

Виникнення, суть та функції грошей. Різноманітність форм грошей.

Закон кількості грошей в обігу. Теорії грошей. Металістична та номіналістична теорія. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей Карла Маркса. Сучасні теорії грошей. Історія грошей України.

Інфляція. Види інфляції. Причини інфляції в Україні. Наслідки інфляційних процесів. Рівень інфляції. Показники інфляції: індекс та темп інфляції.

Тема 6. Ринок і його інфраструктура.

Об'єктивні умови виникнення ринку та його сутність. Поняття ринку, його характерні риси, основні принципи функціонування та етапи розвитку. Функції ринку. Переваги та недоліки ринкового механізму. Сучасні теорії ринку.

Структура, види та сегментація ринків. Критерії класифікації ринків. Ринки факторів виробництва. Тіньовий ринок.

Суб'єкти ринку: домогосподарства, фірми, держава. Зовнішньоекономічні суб'єкти. Система посередників. Взаємозв'язок суб'єктів ринку.

Становлення ринкових відносин в Україні. Інфраструктура ринку: зміст та структура. Біржа як елемент ринкової інфраструктури, її види та функції. Банки та небанківські інституції. Валютна біржа. Формування інфраструктури ринку в Україні.

Тема 7. Фінансово-кредитна система в ринковій економіці.

Суть і види фінансів. Фінансова система

Державний бюджет і його структура. Дефіцит державного бюджету і державного боргу.

Суть і структура податків. Принципи і форми оподаткування.

Кредитна система. Суть і функції кредиту.

Структура банківської системи.

Грошово-кредитна політика: цілі і інструменти.

Тема 8. Підприємство і підприємництво.

Поняття підприємництва, його ознаки та функції. Економічна основа підприємництва. Суть, ознаки та розміри підприємств. Організаційно-правові форми підприємств. Принципи та передумови підприємництва.

Тема 9. Витрати та доходи виробництва.

Економічні витрати. Класифікація витрат підприємства. Собівартість. Склад витрат, які включають до собівартості.

Дохід підприємства та його форми. Джерела утворення та економічна роль прибутку. Показники ефективності підприємництва.

Заробітна плата: суть, функції, форми та системи.

Тема 10. Відтворення та зайнятість трудових ресурсів.

Поняття відтворення, його види. Трудові ресурси, зайнятість.

Безробітні, форми безробіття. Вплив безробіття на економіку.

Тема 11. Макроекономічна нестабільність та економічне зростання.

Циклічність розвитку економічних процесів. Цикли ділової активності, їх види.

Державне антикризове регулювання економіки.

Теорія безробіття. Причини безробіття. Закон Оукена. Природний рівень безробіття.

Сучасні методи боротьби з безробіттям.

Тема 12. Держава в економічній системі.

Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет.

Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків.

Тема 13. Світове господарство та місце в ньому України.

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства.

Міжнародна економічна інтеграція та її організаційні форми. Світова торгівля: сутність та структура. Всесвітній ринок товарів і послуг. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі. Торговельна політика, її види та інструменти. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі.

Міжнародні кредитні відносини і механізм їх регулювання.

Міграція населення і світовий ринок праці. Сутність і причини, форми і тенденції розвитку міграції робочої сили. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

3. Рекомендована література

1. Економічна теорія : навч. посіб / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. Л.С. Шевченко. – 2-ге вид. – Харків: Право, 2019. – 268 с.

2. Економічна теорія : підручник / за ред. В. М. Тарасевича. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. – 784 с.

3. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій / І. В. Кокарев. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 220 с.

4. Круш П. В., Кожемяченко О. О. Національна економіка: регіональний і муніципальний вимір. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 320 с.

5. Мацелюх Н. П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : навч. посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр учб. літ., 2016. – 226 с.

6. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 240 с.

4. Методи навчання:

лекція, демонстрування, практичні роботи, метод усного контролю та метод письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен.

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BС (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни